

קרב הגבורה המתמשך של גיבור ישראל במלחמת העצמאות

לאות ולעדות

כ' סיון 18260 טוראי סימן-טוב

גְּנָה ז"ל

גילה גבורה עילאית

בעת לחימה מול פני האויב

תוך חירוף נפש

במלחמת העצמאות

סימן-טוב ג' נ' ה' (במרכז) עם יצחק שדה לאחר מלחמת העצמאות

ביום ה-9 בנובמבר 1948, בקרב על הכפר עיראק אל-סואידן, נפגע טוראי סימן-טוב גְּנָה ז"ל קשה בשתי רגליו (שנקטעו לאחר מכן), על-ידי פגז שפגע בזחל"ם שהוא נהג. כן נפגעו ברגליהם שלושת אנשי הצוות האחרים. הזחל"ם הוצא מכלל פעולה ונעצר בשדה הקרב. לאחר שגם זחל"ם שני נפגע בפגז של תותח, החלה היחידה לסגת. על אף מצבו הקשה פתח טוראי סימן-טוב גְּנָה בחיפוי על הנסוגים בעזרת המקלע בזחל"ם ועל-ידי כך איפשר ליחידה על פצועיה, להגיע עד הזחל"מים. הוא עצמו נשאר עם הפצועים בתוך הזחל"ם בשדה הקרב במשך 6 שעות. בלי לשים לב למצבו הקשה הגיש לחבריו עזרה ראשונה והשקה אותם מים. לאחר ניסיונות אחדים עלה בידו להתקשר באמצעות מכשיר הקשר שבזחל"ם עם יחידתו, להודיע על מקום הומצאו ולבקש עזרה. התנהגות אמיצה זו הצילה את חייו וחיי חבריו.

על מעשה זה הוענק לו עיטור הגבורה לפי חוק העיטורים בצבא ההגנה לישראל.

ניסן תשל"ג, אפריל 1973

אל"ם (מיל') שאול נגר*

סימן-טוב גָּנָה נטל את היוזמה לידי וקרא בקול לכל מי שיכול לנטוש ולסגת. בזחל"ם נותרו רק פצועים. העדויות על התנהגותו של סימן-טוב גָּנָה בשש השעות הבאות נגבו מפי הפצועים שנותרו בחיים. אחד מהם הוא גבריאל אשכנזי שסיפר: "בין הפצועים קשה שנותרו בזחל"ם היה גם החובש הפלוגתי. הוא לא היה מסוגל לזוז ממקומו, אך היה בהכרח מלאה. סימן-טוב, פצוע בשתי רגליו, לא היה מסוגל לנוע, אך ממקומו בתא הנהג יכול להושיט ידיו ולהגיע אל מרבית הפצועים. הוא תיאר באוזני החובש את פצעיהם וחבש אותם לפי הדרכתו. היה שם חייל אחד פצוע קשה בבטנו. הוא היה מיואש ואיים לפוצץ רימון אל חזהו. סימן-טוב הרגיעו ולבסוף הצליח ליטול ממנו את הרימון ולחבושו. כל אותה עת קיים סימן-טוב קשר עם המטה במכשיר הקשר שנותר פתוח. הוא דיווח על מצבנו ודרש עזרה, אך נאמר לו שלא ניתן להתקרב אלינו כל עוד אור יום וכאשר אך יתאפשר הדבר יבואו לחלצנו. זו הייתה נחמה מאוד לא מרגיעה".

הצור שהציל וחילוץ לאחר אובדן ההכרה

איש מן המוטלים בזחל"ם לא זכר, לאחר שחולצו, כמה זמן חלף מאז ההיתקלות. הדי הקרב נדמו זה מכבר: כל מי שהיה מסוגל לנתק מגע – עשה זאת ויצא מטווח האש המצרית ועתה פסקו היריות כליל. גם האש בזחל"ם הראשון דעכה. עתה החלו התותחנים המצרים, בתחושת ביטחון ובצלחת ניצחון לצאת מעמדותיהם. כתריסר מהם ניצבו חשופים ממש מעל פתח מוסווה של בונקר במרחק כעשרים-שלושים מטר מהזחל"ם הפגוע ושוחחו ביניהם בקולניות. איש מהם לא שם לב לזחל"ם ולבטח לא העלו בדעתם שעוד נותרו בו לוחמים חיים. אבל היה אחד. "סימן-טוב גָּרָר את עצמו על מרפקיו והתרומם אל המקלע שמעל מושב הנהג. זיעה כיסתה את מצחו כשהתאמץ לדרוך את הכלי. לבסוף הצליח. אז, בתנועה זהירה ואיטית הסב את קנה המגל"ד (מקלע אָם-גָּה-34) אל עבר החיילים המצרים, כיוון ולחץ את ההדק, אך המקלע לא ירה. מעצור! בקדחתנות התאמץ סימן-טוב לתקן את הקלקול ואפשר שתוך כדי כך עשה תנועה שהמצרים הבחינו בה. הם הצביעו לעברנו ואחד או שניים מהם החלו נסוגים אל הבונקר. ואז השתחרר המעצור וסימן-טוב ירה לתוכם צרור ארוך... "מספר מחיילי האויב נפלו, האחרים נפוצו לכל עבר. כעבור מספר דקות הגיבו המצרים בירי מרגמה. כשהתקרבו הפגזים אל הפצועים הורה סימן-טוב לנטוש את הזחל"ם. "זחלנו אל הפתח

היה אפשר בלי קורבנות? ואתה בוחן את עצמך: מדוע לא פירטת ביתר דיוק מה צריכים אנשי ההטעיה לעשות? עד איזה מרחק עליהם להתקרב?"

ספיקות אלה כנראה לא הטרידו את הלוחמים

סימן-טוב גָּנָה (שני משמאל) בביקור בסדנה הגייסית

בזחל"מים שנעו לעבר הכפר עיראק אל-סואידן, לכאורה ריק ונטוש. "...הניחו לנו להתקרב עד טווח 30 מטר ואז פתחו עלינו באש מתותח", סיפר גבריאל אשכנזי, מפעיל ה'פיאָט' בצוות הזחל"ם הראשון, של מ"מ 1. הפגז פגע פגיעה ישירה בזחל"ם. המ"מ שישב במושב הקדמי, ליד הנהג, נהרג במקום. הזחל"ם החל לבעור. סימן-טוב נטל פיקוד – זוכר גבריאל – הוא צעק לעברנו לנטוש ולעבור אל הזחל"ם שמאחורינו. ואז פגע בנו פגז שני. כאשר זינקתי, הבטתי סביבי, היינו רק שלושה שהצליחו לנטוש. ארבעה נותרו מאחור, בזחל"ם הבוער..."

נגיעה נוספת וטיפול בפצועים

השלושה שקפצו הצליחו להגיע בשלום לזחל"ם השני. מיד כשעלו עליו נפגע גם הזחל"ם הזה בפגז. גבריאל נפגע ברגלו. גם סימן-טוב שנפגע עוד קודם לכן, פנה מוקנית (אוטומטית) לתפוס את מקומו בתא הנהג. מכשיר הקשר של הזחל"ם היה פתוח וממנו נשמעה פקודתו של המ"פ: "לסגת! לסגת!" אך גם הזחל"ם הזה היה פגוע ולא כשיר לתנועה.

ביום העצמאות השני למדינת ישראל העניקו הנשיא הראשון חיים ויצמן והרמטכ"ל הראשון יעקב דורי לטוראי סימן-טוב גָּנָה את עיטור **גיבור ישראל**. סימן-טוב גָּנָה, קטוע שתי רגליו, היה ישוב בכיסא גלגלים בעת הטקס. רק לעוד 11 מלוחמי תש"ח הוענק עיטור **גיבור ישראל** באותו מעמד, לארבעה מהם – לאחר המוות. לימים הפך תואר זה ל**עיטור הגבורה** שהוענק ללוחמים, אך סימן-טוב גָּנָה שנהרג בתאונה ב-6 במאוס 1968 לא זכה לקבל לידי **את עיטור הגבורה** בטקס שהתקיים במרץ 1973.

מצודה שהיא "מפלצת"

מצודת המשטרה בנגב של עיראק סואידן (מצודת משטרה בריטית מסוג טיגרט), "המפלצת", כפי שכינהו לוחמי חזית הדרום במלחמת העצמאות ב-1948, הייתה עמדת מפתח במערך המצרי. הכוחות המצריים שפלוש לארץ השתלטו על השטח שהשתרע מבית ג'וברין דרך פלוג'ה (איזור צומת פלוגות כיום) אל הכפר אישדוד (אשדוד היום) וחבל שפלת החוף. המצודה "רכבה" – שלטה על קיבוץ נגבה המרוחק ממנה רק כקילומטר וחצי ומגדלי התצפית שלה חלשו על סביבותיה למרחק קילומטרים רבים באזור השטח מסביב. צה"ל על יחידותיו השונות, תקף את מצודת המשטרה של עיראק סואידן שש פעמים ונהדף. ב"מבצע יואב", עקפו כוחות צה"ל, אשר שיחררו את הנגב הנצור והביסו את חיל המשלוח המצרי, את מצודת המשטרה והותירו אותה מאחור, כחלק מ"כיס פלוג'ה" המכותר. ב-9 בנובמבר 1948 הוטלה המשימה של כיבוש המשטרה על חטיבתו של "הזקן" (אלוף יצחק שדה ממקימי ההגנה, הפלמ"ח וחיל השריון), היא חטיבה 8 המשורינית. הייתה זו ההתקפה השביעית על "המפלצת". פלוגתו של סימן-טוב גָּנָה לא השתתפה בהסתערות הישירה על המצודה. עליה הוטלה משימת הטעייה והסחה לעבר הכפר עיראק אל-סואידן שבוצר על-ידי המצרים שגם הציבו בו תותחי 6 ליטראות. כיוון שהייתה זו פעולת הסחה לא נעשתה ההתקדמות אל הכפר בדרכים מוסתרות. חמישה-עשר זחל"מים של הפלוגה נעו בטור, לאור היום, על הדרך המובילה לכפר, הזחל"ם של סימן-טוב (בפיקוד מ"מ 1) בראש הטור. הטור המשווריין התקרב יותר מדי...

לימים כתב האלוף שדה בחוברת על כיבוש עיראק סואידן: "שישה הרוגים היו לנו בפעולת ההטעייה ופצועים רבים. אנשינו התקרבו יתר על המידה, עברו את מידת ההעזה הנחוצה, המותרת והמועילה. תותחי ה'סיקס פאונדרס' של האויב פגעו בזחל"ינו. וההרהורים תוקפים ומעיקים: אולי

המרוחק מן המצרים, עם הנשק, ושם הפלנו את עצמנו מהזחל"ם. אני הייתי תשוש לחלוטין ולא הייתי מסוגל לשום מאמץ נוסף. כשקרא לי סימן-טוב להתרחק מהזחל"ם עניתי שאינני יכול. אז הוא הורה לי לאחוז בחגורתו וכך גרר אותי בשדה, בזחילה, כמאה וחמישים מטרים. רבצנו מותשים וראינו כאשר פגז מרגמה פגע בזחל"ם שנטשנו. הערב ירד והעזרה בוששה להגיע. למעלה מארבע שעות שכבו שני פצועים בשדה, מאחורי תלולית

פצוע כמוך, גם לו קטעו את שתי הרגליים". אבל הוא הולך" למלל סימן-טוב בחוסר אימון. "על פרוטות, כמו שאתה תלך, אם תרצה" ענתה לו. השינוי שחל בסימן-טוב היה חד ומהיר. הוא היה הראשון מבין כל פצועי הקרב על עיראק אל-סואידן שנרפא ברמה שאיפשרה להעבירו לאגף השיקום בבית החולים דג'אני ביפו. כאשר השכיבה אותו האחיות לראשונה במיטתו, אמר לה באותו חיוך ממזרי שחזר לעיניו: "מוכנה להתערב שאני עוד

להשתעל, צלל אל הקהל, אל המקום שממנו קם זה עתה סימן-טוב, והתרוסק כשהוא פוצע והורג רבים מהיושבים בקהל. סימן-טוב חזר ממעגן מזועזע מהאסון הכבד יותר מאשר הצלתו המופלאה. באותו יום נולד לו בן והוא קרא לו אליהו-מעגן (קודם לכן נולדה לו בת, רבקה ולימים נולד בן זקונים, אלון).

סיפורו של סימן-טוב גנה הוא סיפור מאבקו המתמשך לחיות חיים רגילים על אף נכותו הקשה. במרכז השיקום ביפו לימדוהו נגרות, אך ניסיונו להקים נגרייה נכשל. השיקום השני כנהג מונית הצליח יותר. סימן-טוב "חי את הכביש" ובעיקר שמח על העצמאות שהעניק לו מקצוע זה. בכל הזדמנות היה "קופץ" לאחד ממחנות השריון שבדרך, לחזות ב"כלים" החדשים שגדלו והלכו עד ששוב לא יכול לטפס עליהם והסתפק בליטוף שריונם. אך את האנשים אהב יותר מאשר את הכלים. הוא הרצה בקביעות לפני חיילים, לפני טירונים ותלמידי תיכון ערב גיוסם. בעת מתיחות או חירום היה יוצא לדרכים לאסוף חיילים בטרמפאדות, כך במלחמת סיני וכך במלחמת ששת הימים. בתום מלחמת ששת הימים (1967) נענה לשידולים לעזוב את מוניתו והיה לקבלן עבודות במחנות צה"ל.

מוות בלתי צפוי

בחודש מארס 1968 עסק סימן-טוב עם שותפו יוסף מורנו, אף הוא נכה קטוע רגל ממלחמת העצמאות, בפיקוח על ניקוי תקופתי בבסיס תל-נוף. לאחר שהקצו משימות לעובדיהם ישבו לנוח על קפל קרקע. מספר עובדים עסקו במרחק ניכר בשריפת קוצים. כתוצאה מהחום והאש הופעל פגז בריטי ישן שהיה מונח שם, הקלע נורה, חלף דרך צריף מגורים ופגע ישירות בסימן-טוב גנה. הוא מת כעבור זמן קצר לפני שהספיקו לפנותו.

איש משפחה וכטריון

הוא היה חייל פשוט אך ענק בכוחות הגנוזים שפרצו ממנו והגיעו את חייו הקשים לאחר פציעתו במלחמה. סימן-טוב נולד בירושלים ב-1924, נערך השכלה רשמית וללא רקע של תנועות נוער. הוא היה "גרוזיני", בן יוצאי גרוזיה, שאגדות עממי קוקז נמהלו בתודעתו עם סיפורי התנ"ך ועיצבו את השקפת עולמו מילדות ונתנו בה מקום של כבוד למלחמה, להקרבה ולמעשי היחלצות לזולת. אביו של סימן-טוב גנה התנדב לגדודים העבריים במלח"ע ה-1. אחר-כך, בפרוץ מלח"ע ה-2, חזר והתנדב לחיל החפ"ים הבריטי ונפל בשבי הגרמני ביוני ב-1941. עוד לפני מלח"ע ה-2 עלתה החנות של המשפחה על תכולתה באש וסימן-טוב נאלץ להפסיק את לימודיו ולסייע לפרנסת המשפחה. כשהתגייס אביו לצבא הבריטי שנתיים לאחר מכן, הערים סימן-טוב בן ה-16 על עובדי לשכת הגיוס והתגייס אף הוא לחיל הנוטרים. כשנודע על נפילת האב בשבי התגייס סימן-טוב לצי הבריטי, שירת

סימן-טוב ג' נה בתקופת ההזלמה לאחר המלחמה

אזמין אותך לרקוד?" האחות הייתה לוסי, צעירה שעלתה לא מזמן מבולגריה ב"עליית הנוער". סימן-טוב אכן הזמין אותה לרקוד כאשר קיבל את הרגליים התותבות שלו, וכעבור חודשים ספורים ביקש את ידה והשניים נישאו.

חתונתם של לוסי וסימן-טוב בשנת 1950 הייתה אירוע צה"לי בהשתתפות כל צמרת חיל השריון והאלוף יצחק שדה בראשה. "הזקן" עקב בהערכה אחר שיקומו של חיילו לשעבר ולמד לאהבו כבן וסימן-טוב השיב לו אהבה.

קרב הגבורה המתמשך שלאחר המלחמה

בין סימן-טוב וצה"ל נרקמו יחסים מיוחדים. לא היה מאורע חגיגי שאליו לא הוזמן או שותף. באחת ההזדמנויות הוזמן להשתתף בטקס חנוכת אנדרטה לזכר הצנחן פרץ גולדשטיין בקיבוץ מעגן שלחוף הכנרת. סימן-טוב הושב בשורה הראשונה עם המכובדים. למעלה חג מטוס קל שהיה אמור להצניח לקהל מגילת קלף עם דברי הקדשה. יגאל אלון (אלוף יגאל אלון, מפקד הפלמ"ח, אלוף פיקוד הדרום במלחמת העצמאות ושר בממשלת ישראל), שהיה מעט מאחור, הבחין בסימן-טוב גנה וביקש ממנו להתקרב אליו. מייד כשסימן-טוב קם ממקומו והצטרף אל אלון, התחיל מנוע המטוס

עפר, מיטלטלים חליפות בין גלי עילפון וגלי כאב עזים, נושכים שפתיים עד זוב דם לבל ישימיעו גניחה. רק סמוך לחצות הצליח צוות חילוץ להגיע למקום המארב. שני הפצועים שנותרו בזחל"ם – החובש הפלוגתי והחייל הפצוע בבטנו – חולצו ראשונים. החובש הוא שמסר למחלציו עדות ראשונה על התנהגות הגבורה של סימן-טוב גנה ונפטר לאחר שהגיע לבית החולים. אולם דבריו אלה הם שדירבנו את המחלצים לחזור ולחפש את סימן-טוב גנה לאחר שכבר נואשו ממנו. ואז מצאו אותו ואת גבריאל אשכנזי מחוסרי הכרה בשדה. בבית החולים ביל"ז שברחובות (כיום ביה"ח קפלן), לאחר מאמצי שווא נאלצו הרופאים לקטוע את רגלו של גבריאל. לסימן-טוב גנה קטעו את שתי הרגליים.

חזרה מהירה על... רגליים תותבות

כשהוציאו את סימן-טוב מחדר הניתוחים לאחר הקטיעה, מספר גבריאל אשכנזי, עוד ניסה להתלוצץ באוזני האחות: "מעכשיו לא אצטרך לכבס גרביים מסריחות..." אך כאשר חדרה אליו מלוא המשמעות של קטיעת שתי רגליו הוא ניכנס לדיכאון עמוק עד שחבריו חששו להשאירו לבדו, שמא ינסה להתאבד. שפיות דעתו ניצלה רק כאשר יום אחד נכנס גבר צעיר למחלקה, צעד ממיטה למיטה ושוחח עם הפצועים. סימן-טוב גנה הפנה אליו את גבו. "למה?" שאלה האחות, "הרי הוא

סימן-טוב ביום נישואיו. מימין יצחק שדה ומשמאל הרב שאר-ישוב כהן

לה בטענה שעכשיו תורו. כשהיא הרימה את הסדין מעל רגליו הקטועות של סימן-טוב - כמעט התעלפה.

רעייתו, לוטי, שנשארה באלמנותה, ממשיכה בדרכו של סימן-טוב ומתנדבת עד היום באגודה למען החייל וכן בוועדת האימוץ של עיריית רמת-גן, המאמצת את הצנחנים.

*החומר מבוסס בעיקר על כתבה של אביעזר גולן שהתפרסמה ב"ספר המופת"

עם אבא במוניטו אל הגן, ומאז מותו הוא אוסף כל פירור מידע וחומר כתוב על אביו ומשמר זאת בחרדת קודש. אלי הגדול זוכר את אביו רוכב על אופניים במקביל אליו כל יום לאחר העבודה. סימן-טוב היה אדם צנוע עם שמחת חיים רבה והומור רב. הוא היה פטריט שנסע לבד לתל-השומר לעודד נכים. באחד הימים ביקרה "דודה" בשם סוניה מהאגודה למען החייל את החיילים הנכים כדי לגזור להם ציפורניים. סימן-טוב קרא

ולחם ואף עוטר במספר מדליות. עם שחרורו ב-1946 הצטרף סימן-טוב גנה לשורות לח"י (לוחמי חירות ישראל, ארגון מחתרת בפיקודו של אברהם "יאי" שטרן). כעבור שנתיים מצא עצמו בפלוגה של יוצאי הלח"י בגדוד 79 שבחטיבה 8 בפיקודו של "הזקן" - אלוף יצחק שדה.

כשנהרג סימן-טוב היה בנו הצעיר אלון בן ארבע וחצי, בנו אלי - מעגן בן שלוש-עשרה וחצי ורבקה הבת בת שבע-עשרה וחצי. אלון זוכר את הנסיעות

שלל המדליות מתקופת שירותו של סימן-טוב בצי הבריטי

התעודה המקורית של אות הגבורה מיום כ' בתמוז תש"ט

במהלך השנים השאילה המשפחה צילומים של סימן-טוב גנה לאנשים שונים שהכינו עליו כתבות. התמונות היקרות למשפחה לא הוחזרו ואין לה עותקים נוספים. מערכת "שריון" פונה בשם המשפחה לכל מי שבידו צילומים שהושאלו להחזירם לעמותת השריון כדי שיוחזרו למשפחה. כתובת העמותה בעיתון.